

УДК 364-787(477):316.4

DOI: 10.33216/2220-6310/2025-111-1-61-71

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

О.М. Кінаш

ORCID 0000-0003-0823-4541

У статті розкрито значення професійної діяльності соціального працівника у процесі соціальної адаптації вимушено переміщених осіб в Україні, зумовлений наслідками повномасштабної збройної агресії. Здійснено аналіз ключових напрямів роботи фахівця соціальної сфери, зокрема: координування доступу до соціальних послуг, надання первинної психосоціальної підтримки, супровід у питаннях оформлення юридичних і адміністративних документів, сприяння інтеграції ВПО у приймаючі громади, правозахисна діяльність, подолання дискримінаційних практик, а також розбудова міжсекторального партнерства.

Окрема увага приділена ролі соціального працівника як медіатора між переселенцями та державними, громадськими і міжнародними структурами. Наведено приклади практичного впливу соціальних працівників на формування інклюзивного середовища, зміцнення зв'язків у громадах, мобілізацію локальних ресурсів для підтримки вимушено переміщених осіб. Висвітлено інструменти, які використовуються для зниження соціального напруження, просвітництва, а також залучення переселенців до волонтерської та громадської активності.

Зроблено висновок, що соціальний працівник виступає ключовою фігурою у системі гуманітарної підтримки під час війни, виконуючи функції допомоги, адвокації, комунікації та інтеграції. Професійна діяльність соціального працівника має комплексний характер і є необхідною умовою для ефективної соціальної адаптації ВПО та сталою розвитку приймаючих громад.

Ключові слова: соціальний працівник, вимушено переміщені особи, соціальна адаптація, психосоціальна допомога, правозахист, інтеграція, громада, партнерство.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Повномасштабна війна, яка триває в Україні з 2022 року, спричинила безпрецедентний потік

вимушено переміщених осіб (ВПО), що створює нові виклики для соціальної системи країни. Мільйони громадян були змушені залишити свої домівки, втративши соціальні зв'язки, доступ до базових послуг, джерела доходу та відчуття безпеки. У цих умовах адаптація ВПО до нових життєвих реалій стала одним із пріоритетів державної та гуманітарної політики. Вирішальну роль у цьому процесі відіграють соціальні працівники – фахівці, що діють на передовій соціального фронту, забезпечуючи зв'язок між постраждалими, владою, організаціями та ресурсами.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Аналіз наукових праць українських дослідників, зокрема Т. Алексеєнко, Д. Бирик, І. Білевської, Л. Гончар, В. Іващиної, М. Кудінової, Т. Куниці, Н. Кузьмич, І. Мельник, М. Нагірняк, О. Шевців та інших, свідчить про зростання інтересу до проблем адаптації ВПО. Автори вказують на необхідність міждисциплінарного підходу, включення до соціальної роботи елементів психологічної допомоги, правозахисту, освітніх та інформаційних програм. Особлива увага приділяється ролі соціального працівника як координатора та медіатора між переселенцями й органами влади, благодійними структурами та місцевими громадами. Незважаючи на зростаючий обсяг досліджень, присвячених проблемам вимушеного переміщення в Україні, низка важливих аспектів соціальної адаптації ВПО залишається недостатньо висвітленою в науковій та прикладній літературі. Зокрема, спостерігається дефіцит ґрунтовного аналізу практичної ролі соціального працівника як ключової фігури в побудові довіри, соціального капіталу та адаптивного середовища для ВПО.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета цієї статті полягає у висвітленні ролі та значення соціального працівника в процесі соціальної адаптації вимушено переміщених осіб в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. На тлі значного збільшення кількості ВПО, яких за даними Міністерства соціальної політики України понад п'ять мільйонів, постала гостра потреба у налагодженні ефективного механізму соціальної інтеграції. Багато переселенців прибувають у нові регіони без підтримки родичів, роботи, без доступу до медичних чи юридичних послуг. У цих умовах соціальна робота набуває не лише індивідуального, а й стратегічного значення – це інструмент формування соціальної згуртованості, попередження маргіналізації та забезпечення національної єдності. Визначимо роль та значення соціального працівника у процесі соціальної адаптації вимушено переміщених осіб в Україні.

Соціальний працівник як координатор підтримки. У контексті масштабного вимушеного переміщення населення внаслідок збройного

конфлікту в Україні роль соціального працівника трансформується в ключову координуючу функцію, яка охоплює не лише традиційну соціальну підтримку, але й медіацію між постраждалими та державними, міжнародними і громадськими структурами. Саме соціальний працівник виступає першим контактом для вимушено переміщених осіб у новій громаді, зокрема після евакуації чи самостійного переселення. Його місія полягає у встановленні початкового зв'язку, зборі інформації про потреби особи чи родини, їх правовий статус, житлові умови, медичні чи психологічні потреби, після чого здійснюється скерування до відповідних служб або залучення доступних ресурсів.

Координаційна діяльність включає формування міжінституційної взаємодії – від органів місцевого самоврядування до неурядових організацій, благодійних фондів та міжнародних місій. Соціальний працівник має орієнтуватися в системі державних і недержавних послуг, знати алгоритми отримання соціальної допомоги, реєстрації ВПО, оформлення субсидій, доступу до медичної, психологічної та освітньої допомоги.

За словами О. Думанської, така діяльність потребує не лише професійної підготовки, а й емоційної витривалості, адже саме соціальний працівник бере на себе перший етап комунікації з особами, які перебувають у стресі, депривації або в стані психологічної дезорієнтації (Думанська, 2024). Як зазначає О. Білецький, сучасна соціальна робота виконує роль інструменту, що дозволяє створити умови для інтеграції різних груп населення в умовах соціальної турбулентності, при цьому соціальний працівник виступає модератором соціального діалогу, координатором зусиль усіх сторін, зацікавлених у вирішенні проблем переселенців (Білецький, 2023).

Під час реалізації програм соціальної допомоги в Україні, саме соціальні працівники залучені до формування кейсів переселенців, заповнення анкет, реєстрацій у базах гуманітарної допомоги, організації черг та координації логістики доставки гуманітарних наборів. Подібні функції підтверджують: соціальний працівник є не лише постачальником послуг, а й організатором простору безпеки й довіри для постраждалих.

Таким чином, координуюча функція соціального працівника має комплексний характер: вона охоплює оцінку потреб, логістику доступу до послуг, налагодження комунікації з інституціями та емоційний супровід, що дозволяє говорити про соціального працівника як центральну ланку у системі адаптаційної підтримки вимушено переміщених осіб в умовах військового стану. Вона вимагає високого рівня компетентності, багатопрофільної підготовки та здатності працювати у кризових ситуаціях.

Надання первинної психосоціальної підтримки. У реаліях збройного конфлікту значна частина вимушено переміщених осіб стикається з глибокими психологічними потрясіннями, спричиненими втратою домівки, близьких, стабільного способу життя, а також пережитим насильством або загрозою для життя. На цьому тлі роль соціального працівника як першого джерела психосоціальної підтримки набуває особливої актуальності. Такий працівник виконує функцію первинного реагування – проводить співбесіди, організовує зустрічі підтримки, групову роботу, допомагає відновити емоційний зв'язок із соціумом, мотивує до участі в активному житті (Стельмах, & Шикун, 2023).

Особливої уваги потребують вразливі групи – діти, підлітки, люди з інвалідністю, особи літнього віку. У співпраці з психологами соціальний працівник формує індивідуальні плани психологічного супроводу, в яких враховуються рівень травматизації, рівень довіри до оточення, готовність до соціальної взаємодії. Наприклад, діти, які втратили рідних або стали свідками бойових дій, можуть демонструвати прояви посттравматичного стресового розладу. У таких випадках важливо не лише надати фахову психологічну допомогу, а й створити безпечне середовище, де дитина знову навчиться довіряти, спілкуватися, будувати стосунки.

Психосоціальна підтримка також охоплює навчання навичкам емоційного самоконтролю, технікам зниження тривоги, релаксації, що, згідно з дослідженнями І. Цирковникової, дозволяє особі поступово повернути контроль над своїми емоційними реакціями та відновити почуття безпеки й стабільності (Цирковникова, 2023).

Допомога у доступі до базових послуг. Однією з найпоширеніших проблем, з якими стикаються вимушено переміщені особи, є складність в отриманні доступу до базових соціальних послуг. Це пов'язано не лише з дефіцитом ресурсів, а й з недостатньою інформованістю переміщених громадян щодо їхніх прав, процедур оформлення документів, взаємодії з органами державної влади. Багато переселенців втрачають документи під час евакуації, не мають цифрових навичок або необхідних засобів комунікації, що істотно ускладнює процес реєстрації в державних реєстрах і програмах допомоги.

У таких умовах ключову роль відіграють соціальні працівники, які виконують функції провідників і посередників між ВПО та інституційною системою соціального захисту. Зокрема, вони: надають консультативну допомогу щодо прав переселенців відповідно до чинного законодавства України; допомагають у зборі й заповненні документів, заяв, анкет; сприяють реєстрації у державних та місцевих програмах матеріальної, медичної, житлової чи гуманітарної допомоги; супроводжують осіб під час звернень до

центрів надання адміністративних послуг, управлінь соціального захисту, міграційних служб; налагоджують комунікацію з громадськими та міжнародними організаціями, які можуть надавати додаткову підтримку.

Варто наголосити, що багато переселенців стикаються із бар'єрами не лише юридичного, а й психологічного характеру – страхом бути не почутими, недовірою до органів влади або соромом через своє становище. Соціальний працівник у таких випадках не лише забезпечує юридичну підтримку, а й виконує функцію емоційної стабілізації клієнта, що сприяє підвищенню його активності у власному соціальному включенні.

Саме завдяки активній ролі соціального працівника значна частина переселенців змогла скористатися своїм правом на соціальні виплати, гуманітарну допомогу, доступ до медицини та освіти. Важливо підкреслити міжсекторальну співпрацю соціального працівника з представниками медичних закладів, юристами, волонтерами та місцевими органами самоврядування, що дозволяє створити мережу підтримки навколо переселенця й мінімізувати його виключення з соціального простору (Думанська, 2024).

Сприяння інтеграції в нові громади. Процес інтеграції вимушено переміщених осіб у нові громади є багатовимірним і передбачає не лише фізичне облаштування в новому місці, але й поступове прийняття нових соціокультурних норм, налагодження міжособистісних зв'язків і формування почуття приналежності до спільноти. У цьому процесі соціальний працівник виконує важливу координуючу та фасилітуючу роль, виступаючи як посередник між переселенцями та приймаючим середовищем.

Він організовує просвітницькі та інформаційні заходи, тренінги з розвитку життєвих навичок, культурно-адаптаційні зустрічі, сприяє вивченню української мови або мови регіону (наприклад, у випадку переселення в громади з угорською чи румунською мовною присутністю). Одним із важливих інструментів адаптації є також залучення ВПО до громадських ініціатив, волонтерства, місцевих заходів і громадських об'єднань. Така практика дозволяє переселенцям поступово долати відчуття відчуження та соціальної ізоляції.

Особливу увагу приділяють взаємодії з місцевим населенням. Соціальні працівники виступають як модератори діалогу між корінними жителями та ВПО, попереджуючи конфлікти, знижуючи напругу, що може виникати через конкуренцію за обмежені ресурси або культурні непорозуміння. Створення спільних майданчиків для комунікації (громадські простори, хаби, клуби за інтересами) сприяє формуванню інклюзивного середовища. Крім того, працівники соціальної сфери часто

співпрацюють з представниками місцевого бізнесу для працевлаштування переселенців або підтримки підприємницьких ініціатив. Запровадження менторських програм із залученням місцевих мешканців дозволяє новоприбулим краще орієнтуватися в новому соціумі та відчувати підтримку громади. Успішна інтеграція ВПО потребує системного підходу з урахуванням потреб як приймаючих громад, так і переселенців. Саме соціальний працівник здатен ініціювати локальні зміни, активізуючи громаду навколо теми солідарності та спільного розвитку (Нагірняк, & Іващишин, 2024).

Представництво інтересів і захист прав. У контексті кризи, спричиненої війною, права вимушено переміщених осіб часто порушуються або залишаються незабезпеченими через системні прогалини, бюрократичні бар'єри чи дискримінаційні підходи на місцевому рівні. У таких умовах соціальний працівник набуває ролі правозахисника та адвоката інтересів уразливих груп. Він забезпечує представництво ВПО у взаємодії з державними органами, місцевими адміністраціями, громадськими організаціями, а також моніторить дотримання законодавчих гарантій щодо соціального захисту.

Сфера правового захисту охоплює численні аспекти: від забезпечення доступу до житла та медичних послуг до недопущення незаконної дискримінації за ознакою походження, місця реєстрації чи статусу. Соціальний працівник супроводжує клієнта під час звернення до юридичних консультацій, судових органів, оскаржує випадки порушень прав і сприяє реалізації механізмів захисту – таких як подача скарг, участь у медіаціях, залучення омбудсменів тощо (Кінаш, 2024).

Особливої актуальності набуває правозахисна функція у випадках вразливих груп серед ВПО – людей з інвалідністю, багатодітних сімей, осіб похилого віку. Соціальні працівники у співпраці з юристами правозахисних організацій допомагають їм не лише захистити свої права, а й відновити почуття гідності та довіру до соціальних інституцій. Адвокаційна функція соціального працівника є ключовою умовою побудови соціальної справедливості, особливо в умовах масового переміщення, коли система гарантій порушується або знецінюється. Саме фахівець із соціальної роботи здатен ініціювати публічну увагу до проблем конкретних осіб чи груп, залучити ресурси та створити нові моделі локального правозахисту (Шевців, 2023).

Протидія дискримінації і зменшення соціального напруження. Одним з викликів для соціальної інтеграції переселенців є зростання соціальної напруги у приймаючих громадах. Це може бути спричинене конкуренцією за ресурси (житло, робочі місця, допомога), упередженнями, браком інформації

про ВПО, а також стереотипами щодо «нелояльності» або «відмінності» переселенців. У таких умовах виникає ризик соціального поділу, маргіналізації, що загрожує не лише адаптації ВПО, а й стабільності громади в цілому. Соціальний працівник у цій ситуації виконує роль медіатора і просвітника. Він не лише допомагає переселенцям влитися в нову соціальну тканину, а й працює з місцевим населенням – інформуючи, пояснюючи, організовуючи діалог, сприяючи взаєморозумінню. Важливу роль відіграють проєкти міжкультурної комунікації, інтеграційні заходи, спільні ініціативи з участю як ВПО, так і місцевих мешканців. Участь у таких заходах дозволяє руйнувати бар'єри, формувати довіру й солідарність.

Ефективною практикою є залучення соціальних працівників до розробки локальних програм з недискримінації, створення консультаційних пунктів або центрів підтримки, де можуть отримати допомогу як переселенці, так і приймаючі родини. Такі інтервенції дозволяють не лише знизити соціальну напругу, а й активізувати розвиток місцевих громад (Кудінова, & Кожанова, 2024).

Успішна адаптація ВПО значною мірою залежить від рівня соціального прийняття з боку місцевих громад. Тому робота соціального працівника має бути спрямована не лише на підтримку переселенців, а й на формування толерантного середовища у приймаючих громадах. Це є запорукою зниження соціальної напруги, попередження конфліктів і досягнення соціальної стабільності. Успіх адаптації підтверджується тоді, коли людина реалізує свій особистісний потенціал, розвиває здібності та ефективно вирішує психологічні й соціокультурні питання (Луканов, & Сьомкіна, 2021).

Соціальна адаптація вимушено переміщених осіб – це комплексний процес, що вимагає міжсекторальної взаємодії. У цьому контексті соціальний працівник виконує функції координатора, фасилітатора та комунікатора між державними структурами, громадськими організаціями, міжнародними інституціями та волонтерськими ініціативами. Така співпраця є ключовою для вирішення широкого спектра питань – від житла й працевлаштування до охорони здоров'я та психологічної підтримки. Значну роль у цьому процесі відіграють міжнародні партнери, зокрема Міжнародна організація з міграції, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Червоний Хрест і Програма розвитку ООН, які реалізують програми з посилення спроможності громад до прийняття та інтеграції ВПО. Вони забезпечують як матеріальні ресурси, так і експертну підтримку у впровадженні ефективної соціальної політики (Малиновська, Яценко, 2024). Завдяки цим проєктам соціальні працівники отримують ресурси, методичні матеріали, інструменти моніторингу та підготовки, необхідну для ефективного виконання своїх обов'язків.

Окремо слід відзначити роль волонтерських і громадських ініціатив. Волонтерські та громадські ініціативи часто стають першими, хто реагує на потреби переселенців, особливо у віддалених або ресурсно-обмежених регіонах. Соціальний працівник у цьому процесі виконує роль посередника між такими ініціативами та офіційними структурами, координуючи дії для уникнення дублювання зусиль та формування цілісної системи підтримки.

Ефективна інтеграція ВПО можлива лише за умов партнерства між державними органами, місцевою владою, міжнародними донорами та громадянським суспільством. Така взаємодія дозволяє оптимізувати ресурси й досягти сталих результатів. Залучення самих переселенців до планування й реалізації програм підвищує рівень їхньої активності й довіри. У партнерських структурах соціальні працівники виступають каталізаторами змін, сприяючи згуртованості громад і стабільній адаптації ВПО.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У процесі дослідження встановлено, що соціальний працівник відіграє ключову роль у соціальній адаптації вимушено переміщених осіб в Україні, особливо в умовах затяжного збройного конфлікту. У складній соціально-економічній ситуації, спричиненій війною, саме соціальний фахівець забезпечує як первинну підтримку, так і довготривалу інтеграцію переселенців у нове середовище. Його діяльність охоплює оцінку потреб, психосоціальну підтримку, правозахист, сприяння доступу до базових послуг і організацію інтеграційних заходів. Особливе значення має емоційна складова допомоги, що важлива для вразливих груп – дітей, осіб з інвалідністю, людей похилого віку. Роль соціального працівника виходить за межі формальних обов'язків – вона має моральний і гуманістичний вимір. Ефективна адаптація ВПО неможлива без партнерської взаємодії з державними установами, міжнародними організаціями та волонтерськими ініціативами. Такий підхід дозволяє ефективно акумулювати ресурси та координувати допомогу. Водночас залишаються серйозні виклики: обмежені ресурси, високе професійне навантаження, нестабільність ситуації та потреба у підвищенні кваліфікації фахівців. У цих умовах соціальний працівник виконує не лише технічні, а й гуманітарні функції, сприяючи відновленню соціального балансу та зміцненню приймаючих громад. Його роль є критично важливою для стійкої інтеграції ВПО та розвитку солідарного суспільства.

Література

1. Білецький О. П. Культурна ідентичність, як умова соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб в приймаючу громаду. *Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти, технологій та суспільства*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Біла Церква, 1 листопада 2023 р.): у 2 ч. Біла Церква: ЦФЕНД, 2023. Ч. 2. С. 66-67.
2. Думанська О. Роль соціальної роботи у підтримці внутрішньо переміщених осіб у процесі їх реінтеграції. *Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, курсантів та молодих вчених, 15 листопада 2024 р.*; [за ред.: Нагірняка М.Я.]. Львів: ЛДУ БЖД, 2024. 118 с. С. 30-33.
3. Кінаш О. Соціальна адаптація вимушено переміщених осіб в умовах військового стану як наукова проблема. *Social Work and Education*. 2024. Vol. 11, №1. С. 136-144.
4. Кудінова М., Кожанова Д. Психологічні особливості внутрішньо переміщених осіб: теоретичний аналіз проблеми. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*. 2024. №2 (63). С. 17-24.
5. Луканов Д. В., Сьомкіна І. С. Перспективи діяльності державних органів щодо соціальної адаптації вимушених переселенців. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2021. №1 (2). С. 45-52. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2021_1\(2\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2021_1(2)_7) (дата звернення: 25.05.2025).
6. Малиновська О. М., Яценко Л. Д. Соціальні наслідки вимушеного внутрішнього переміщення населення в Україні. *Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика*. 2024. №11. URL: https://reicst.com.ua/pmt/issue/view/issue_11_2024 (дата звернення: 27.05.2025).
7. Нагірняк М., Іващишин О. Деякі аспекти соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. *Проблеми та перспективи розвитку системи безпеки життєдіяльності: Зб. наук. праць Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, курсантів та студентів*. Львів: ЛДУ БЖД, 2024. С. 619-623.
8. Стельмах О., Шикила О. Психологічний супровід внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану. *Видатні постаті психології: історія, сучасність і перспективи: матеріали I всеукраїнської науково-практичної конференції до дня психолога (21 квітня 2023 р., м. Львів)*. Львів, 2023. С.107-110.
9. Цирковникова І. Особливості адаптації вимушених переселенців та надання первинної психологічної допомоги під час бойових дій. *Всвітливисть*. 2023. №1. С. 138-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/humit_2023_1_22 (дата звернення: 27.05.2025).
10. Шевців Ю. О. Деякі питання соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб. *Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції та перспективи розвитку науки, освіти, технологій і суспільства»*. Кременчук. 2023. С. 77-78.

References

1. Biletskyi, O. P. (2023). Kul'turna identychnist' yak umova sotsial'noyi intehtratsiyy vnutrishn'o peremishchenykh osib v pryymayuchu hromadu [Cultural identity as a condition for social integration of internally displaced persons in the host community]. In *Suchasni vyklyky ta aktual'ni problemy nauky, osvity, tekhnolohii ta suspil'stva: zbirnyk tez dopovidei mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (Vol. 2, pp. 66–67). Bila Tserkva: TsFEND. (ukr)
2. Dumanska, O. (2024). Rol' sotsial'noyi roboty u pidtrymtsi vnutrishn'o peremishchenykh osib u protsesi yikh reintehratsiyyi [The role of social work in supporting internally displaced persons in the process of their reintegration]. In Nahirniak, M. Ya. (Ed.), *Sotsial'na robota: stanovlennia, perspektyvy, rozvytok. Materialy II Vseukrains'koi naukovo-praktychnoi konferentsii studentiv, kursantiv ta molodykh vchenykh, 15 lystopada 2024 r.* (pp. 30–33). Lviv: LDU BZhD. (ukr)
3. Kinasch, O. (2024). Sotsial'na adaptatsiia vymusheno peremishchenykh osib v umovakh viis'kovoho stanu yak naukova problema [Social adaptation of internally displaced persons under martial law as a scientific problem]. *Social Work and Education*, 11(1), 136–144. (ukr)
4. Kudinova, M., & Kozhanova, D. (2024). Psykholohichni osoblyvosti vnutrishn'o peremishchenykh osib: teoretychnyi analiz problemy [Psychological characteristics of internally displaced persons: Theoretical analysis of the problem]. *Naukovi pratsi Mizhr. akademii upravlinnia personalom. Psykholohiia*, 2 (63), 17–24. (ukr)
5. Lukanov, D. V., & Siomkina, I. S. (2021). Perspektyvy diial'nosti derzhavnykh orhaniv shchodo sotsial'noi adaptatsii vymushenykh pereselentsiv [Prospects for the activities of state bodies regarding the social adaptation of forced migrants]. *Visnyk Luhanskoho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky*, (1) 2, 45–52. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2021_1\(2\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2021_1(2)_7) (ukr)
6. Malynovska, O. M., & Yatsenko, L. D. (2024). Sotsial'ni naslidky vymushenoho vnutrishn'oho peremishchennia naseleennia v Ukraini [Social consequences of forced internal displacement in Ukraine]. *Demohrafiia, ekonomika pratsi, sotsial'na ekonomika i polityka*, (11). https://reicst.com.ua/pmt/issue/view/issue_11_2024 (date of appeal: 27.05.2025). (ukr)
7. Nahirniak, M., & Ivashchyshyn, O. (2024). Deiaki aspekty sotsial'noho zakhystu vnutrishn'o peremishchenykh osib [Some aspects of social protection of internally displaced persons]. In *Problemy ta perspektyvy rozvytku systemy bezpeky zhyttiedial'nosti: zbirnyk naukovykh prats' mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh vchenykh, kursantiv ta studentiv* (pp. 619–623). Lviv: LDU BZhD. (ukr)
8. Stelmakh, O., & Shykula, O. (2023). Psykholohichniy suprovid vnutrishn'o peremishchenykh osib v umovakh voiennoho stanu [Psychological support of internally displaced persons under martial law]. In *Vydatni postati psykholohii: istoriia, suchasnist' i perspektyvy: materialy I vseukrains'koi naukovo-praktychnoi konferentsii do Dnia psykholoha (21 kvitnia 2023 r., m. L'viv)* (pp. 107–110). Lviv. (ukr)
9. Tsykovnykova, I. (2023). Osoblyvosti adaptatsii vymushenykh pereselentsiv ta nadання первинної психологічної допомоги під час бойових дій [Adaptation of

- forced migrants and provision of primary psychological assistance during hostilities]. *Vvichlyvist*, (1), 138–143. http://nbuv.gov.ua/UJRN/humit_2023_1_22 (date of appeal: 27.05.2025). (ukr)
10. Shevtsiv, Yu. O. (2023). Deiaki pytannia sotsial'noi adaptatsii vnutrishn'o peremishchenykh osib [Some issues of social adaptation of internally displaced persons]. In *Zbirnyk tez dopovidei mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Suchasni tendentsii ta perspektvy rozvytku nauky, osvity, tekhnolohii i suspil'stva»* (pp. 77–78). Kremenchuk. (ukr)

THE ROLE OF A SOCIAL WORKER IN THE PROCESS OF SOCIAL ADAPTATION OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN UKRAINE

O. M. Kinash

The article explores the significance of the professional activity of a social worker in the process of social adaptation of internally displaced persons (IDPs) in Ukraine, driven by the consequences of the full-scale armed aggression. The author analyzes the key areas of work of a social sector specialist, including coordination of access to social services, provision of initial psychosocial support, assistance with legal and administrative documentation, facilitation of IDP integration into host communities, advocacy and protection of rights, combating discriminatory practices, and development of intersectoral partnerships.

Particular attention is paid to the role of the social worker as a mediator between displaced persons and governmental, non-governmental, and international institutions. The article provides practical examples of how social workers contribute to the creation of an inclusive environment, strengthening of community bonds, and mobilization of local resources to support IDPs. The author highlights tools used to reduce social tension, promote awareness, and involve displaced persons in volunteer and civic activities.

The article concludes that the social worker is a key figure in the humanitarian support system during wartime, fulfilling essential functions of assistance, advocacy, communication, and integration. The professional activity of a social worker is comprehensive in nature and constitutes a necessary condition for effective social adaptation of IDPs and sustainable development of host communities.

Key words: social worker, internally displaced persons, social adaptation, psychosocial support, rights protection, integration, community, partnership.

Кинаш Орест Михайлович – аспірант кафедри соціології та соціальної роботи Національного університету «Львівська Політехніка» (м. Львів, Україна). E-mail: kinashorest2000@gmail.com

Kinash Orest Mykhailovych – post-graduate student of the Department of Sociology and Social Work of «Lviv Polytechnic National University» (Lviv, Ukraine). E-mail: kinashorest2000@gmail.com